

Handläggare

Tony Lööv
0152-29363

Utgångspunkter för genomförandet av skolstrukturutredning för inkluderande lärmiljö

1 Uppdraget

Strängnäs kommun behöver höja nivån på den lärmiljö som ska erbjudas barn och elever i det kommunala skolsystemet. Det framgår av bland annat skolinspektionens granskning av den kommunalt drivna skolverksamheten, medborgarförslag runt stöd till de barn som behöver det mest och nämndens egna analyser som ledde till skolutvecklingsprogram 2023.

Skattemedel som resursfördelas till grundskolan, binds idag upp i en ineffektiv struktur, med höga lokalhyror och driftkostnader som följd. Medel som skulle kunna användas till en bättre lärmiljö.

Kommunstyrelsen och Barn- och utbildningsnämnden vill därför se en fördjupad utredning hur en effektivare skolstruktur kan finansiera en inkluderande lärmiljö som ger alla barn och elever möjligheten att nå målen.

Utredningen ska ge beslutsunderlag avseende hur medel kan frigöras genom en effektivare skolstruktur för att kunna finansiera:

- En internt framtagen så kallad "standardskolemodell" omsatt till faktisk skolstruktur
- En lärmiljö som förenar både ett akademiskt och ett socialt perspektiv
- En lärmiljö som startar i en tydlig värdegrund och slutar i en fysisk- och psykosocial lärmiljö
- En lärmiljö som präglas av ett främjande, förebyggande och formativt förhållningssätt
- En lärmiljö som inspirerats av kunskaper och erfarenheter från aktivitetsbaserad arbetsplats
- En lärmiljö som nyttjar digitala hjälpmedel

Detta dokument syftar till att beskriva vilka utgångspunkter som skolstrukturutredning för inkluderande lärmiljö har, hur inkluderande lärmiljö kan definieras och hur utredningen ska bjuda in till ett brett deltagande

2 Utmaningar

Pedagogiska utmaningar

Nationellt

I Skolverkets lägesbedömning¹ 2015 tar man fasta på tre utvecklingsområden, för att möta de utmaningar som den svenska skolan står inför. Dessa presenteras kortfattat nedan:

1 En undervisning som möter varje elev

- Huvudmän och rektorer behöver säkerställa att lärare ges förutsättningar att planera, genomföra och följa upp undervisningen så att alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver.
- Rektorer behöver ta ansvar för att elevers stödbehov uppmärksammas tidigt och tillgodoses snabbt.
- Huvudmännen behöver verka för och främja att skolor har en allsidig elevsammansättning.

2 Rätt förutsättningar för lärare och rektorer

- Huvudmännen och rektorerna behöver aktivt arbeta för att stärka professionella strukturer i skolan, exempelvis genom förstelärarna.
- Huvudmännen behöver ge rektorer bättre förutsättningar att ägna sig åt det pedagogiska ledarskapet.

3 En långsiktig styrning och ett förtydligt ansvarstagande

- Nationella utvecklingsinsatser ska vara systematiska och långsiktiga och knyta an till det lokala utvecklingsarbetet. Punktinsatser bör undvikas.
- Huvudmännen bör i större utsträckning fördela resurser på ett sätt som kompenserar för skillnader i skolors och elevers olika förutsättningar.

Skolkommissionen² föreslår insatser för att främja en god *lärandemiljö* som kännetecknas av trygghet och studiero, en tillgänglig och stödjande elevhälsa, samt stöd och stimulans av hög kvalitet. Det behövs mer kunskap om effektiva metoder och arbetssätt inom dessa områden som är viktiga för alla elevers lärande och välbefinnande.

Skolsegregation utifrån socioekonomisk och etnisk bakgrund riskerar leda till kvalitetsskillnader mellan skolor och till ökade spänningar i samhället och måste motverkas. En *ökad likvärdighet* höjer också enligt internationella erfarenheter den nationella resultatnivån. Kommissionen vill också att alla skolhuvudmän ska sträva efter socialt allsidigt sammansatta skolor.

I Skolinspektionens årsrapport för 2016³ framgår bland annat att elevhälsan genom sitt förebyggande och främjande uppdrag har en viktig roll när det gäller frågor om trygghet, studiero och skolan som arbetsmiljö. Att elevhälsan på grund av resursbrist eller bristande styrning inte används på detta sätt är en av de vanligaste bristerna i grundskolan.

Det är också vanligt att brister som rör särskilt stöd handlar om att de åtgärder som beslutas saknar koppling till eller inte tillräckligt väl svarar mot elevens

¹ www.skolverket.se/publikationer/Skolverkets_lagesbedomning_2015

² <http://www.sou.gov.se/skolkommissionen/aktuellt/>

³ <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Rapport-till-regeringen/Arssrapport/arsrapport/>

behov av stöd. Skolinspektionen har till exempel sett att stödinsatser i form av extra tid, undervisning i en mindre grupp eller anpassat schema sätts in schablonmässigt oavsett hur elevens stödbehov ser ut, eller utan att vara anpassade till eleven.

Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) uppdrag är att sprida kunskap om- och stödja skolhuvudmän i arbetet med särskilt stöd. I en forskningsrapport som länkats till SPSM webb beskriver Ann-Charlotte Linton⁴ att många elever med Aspergers syndrom behöver en strukturerad vardag med fasta rutiner och så ser det inte alltid ut i skolan idag. Det är vanligt att dessa elever är stressade av att inte kunna leva upp till förväntningar som finns på dem. De mår dåligt, upplever ångest inför skolsituationen och stannar hemma, ofta långa perioder.

Strängnäs kommun

I skolutvecklingsprogram 2023 beskrivs 10 utmaningar, av vilka några har direkt koppling till lärmiljö. Nedan beskrivs några i korthet.

- *Kunskaper och lärande*
Kunskapsresultatet i de kommunala skolorna är för låga. Skolan behöver stärkas i att möta elever på olika nivåer inom samma elevgrupp. Undervisningen behöver göras mer variationsrik. Eleverna behöver stimuleras och få ökad förståelse i sitt lärande.
- *Organisationens struktur*
Skolsystemets inre strukturer påverkar hur förutsättningar kommer att nyttjas och hur belastningar på chefer och medarbetare kommer att vara. Erfarenheter från forskning om organisation och arbetsmiljö behöver tas till vara.
- *Tidiga insatser*
En decentraliserad barn- och elevhälsa med svag central koppling gör det svårt att skapa effektiva stödinsatser tidigt. Utvecklat samarbete med socialkontoret och landstinget drabbar enskilda barn och elever. Tidiga insatser uppstår när samtliga aktörer förstår varandras roll i mötet med barn och elever.
- *Nyanlända*
En stor utmaning att kompensera så att nyanlända barn och elever kan få likvärdiga förutsättningar i framtiden.

4 <https://www.spsm.se/stod/forskning-och-utveckling/forskning/intervjuer/inkludering---mojlighet-eller-hinder/>

Ekonomiska utmaningar

Nationellt

Sveriges kommuner och landsting (SKL) konstaterar i sin ekonomirapport att kommunsektorn behöver hantera ett gap på 40 miljarder kronor intill 2020, vilket kräver stora strukturella omställningar.

STRÄNGNÄS KOMMUN

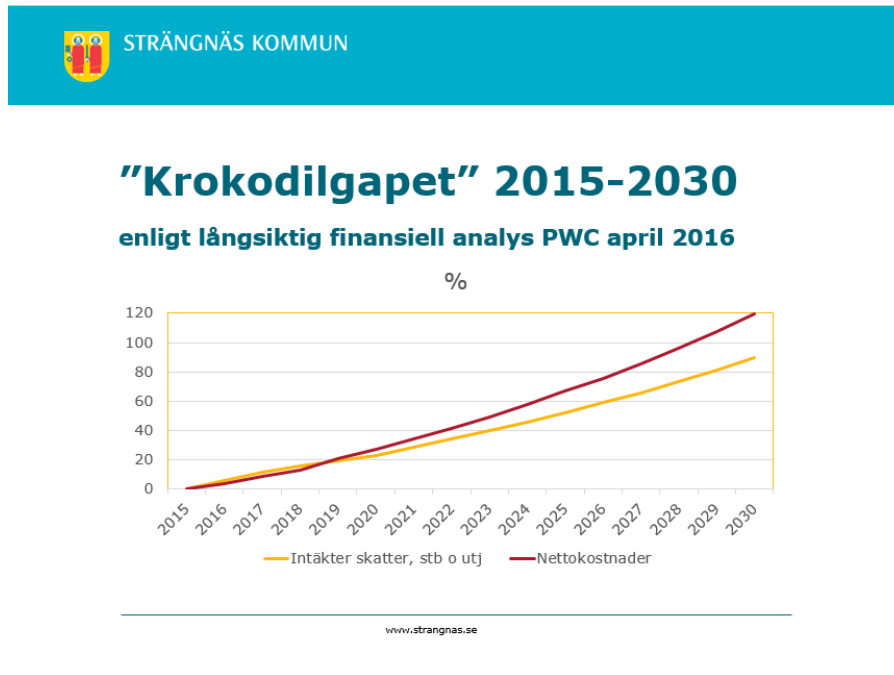
SKL – ekonomirapport 10/5

- Gap fram till 2020 **40 miljarder** kronor
 - Efter hänsyn tagen till resultatförsämringar och ökade statsbidrag
- Ökat fokus på effektiviseringar
 - Långsiktigt genom arbetsbesparande lösningar/ny teknik och bättre utnyttjande av data om kvalité och effektivitet och jämförerelementer/benchmarking
 - Kortsiktigt genom traditionella rationaliseringar eller rena besparingar

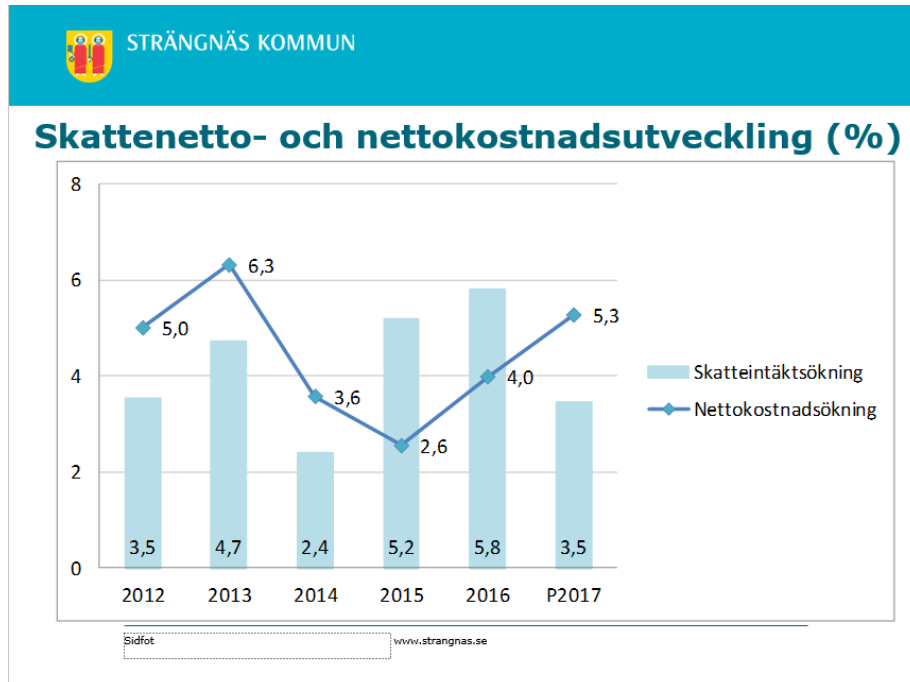
www.strangnas.se

Strängnäs kommun

Nedanstående bild visar skillnaden mellan kostnadsutveckling och kommunens intäkter om ingenting görs. Kommunstyrelsen långsiktiga ekonomiska plan summerar detta till 500 miljoner kronor i differens.

Bilden nedan visar hur gapet börjar uppstå redan 2017

Demografiska utmaningar

Strängnäs kommun är en kommun med många skolor, varav stor andel utgörs av fristående skolor.

Strängnäs kommun	Förskoleklass		Årskurs 1-9												
	Antal elever	Andel flickor (%)	Antal elever	Andel flickor (%)	Andel m utl bakgr (%)	Andel m föräldr m efter-gymn utb (%)	Antal elever åk 1	Antal elever åk 2	Antal elever åk 3	Antal elever åk 4	Antal elever åk 5	Antal elever åk 6	Antal elever åk 7	Antal elever åk 8	Antal elever åk 9
Läsåret 2016/17															
Strängnäs	472	49	4 013	49			442	429	451	500	458	439	445	438	411
Fristående skolor	126		1 545				123	124	125	219	189	187	204	189	185
Europaskolan Rogge			393	52	18	66				79	52	53	58	71	80
Gripsholmsskolan	45	51	365	49	4	78	46	45	47	46	45	46	46	23	21
Strängnäs Montessoriskola	40	40	344	57	12	76	38	39	38	42	40	33	43	39	32
Friskolan Asken			324	52	5	74				52	52	55	57	56	52
Friskolan Karlavagnen	41	54	119	53	8	71	39	40	40						
Kommunala skolor	346		2468				319	305	326	281	269	252	241	249	226
Mariefreds skola	59	42	486	49	7	61	53	43	47	55	68	57	47	56	60
Paulinska skolan			449	45	33	42				81	80	77	85	70	56
Akerskolan	50	40	424	47	17	41	49	40	54	51	66	44	46	43	31
Stallarholmsskolan	45	51	362	46	14	44	33	41	42	35	32	44	38	48	49
Finningskolan	83	49	226	52	17	49	79	68	79						
Vasaskolan	61	49	206	47	28	59	69	72	65						
Karinslundsskolan			199	47	18	42				59	23	30	25	32	30
Tosteröskolan	23	74	49	49	47	35	16	13	20						
Fogdö skola	14		28	57		57	9	9	10						
Härads skola	9		24	54			8	11	5						
Lännskolan	2		15				3	8	4						

3 Inkluderande lärmiljö

Att konstruera en inkluderande lärmiljö är att göra val och ta ställning till frågor om tillgänglighet, estetik, mötesplatser, utforskande och lärande.

Lärmiljö ska förstås ur några olika miljöperspektiv:

- Pedagogisk miljö. Olika former och strategier i undervisningen för att stödja lärandet. Hur undervisningen ska utformas så att alla barn kan tillgodogöra sig den.
- Psykosocial miljö. Fungerande social samvaro i lärmiljön. Vilka strategier som finns och vilket stöd som ges för att möjliggöra delaktighet och gemenskap mellan barn och vuxna utifrån allas lika värde.
- Fysisk miljö. Att skapa rum för lärandet. Hur skolans fysiska miljö ska vara utformad och användas för att ge det stöd som alla barn behöver.

Denna del kommer vara i fokus.

4 Skolstrukturutredningens för inkluderande lärmiljö genomförande

Skolstrukturen har varit föremål för tidigare utredning. Det är angeläget att försöka undvika tidigare utredningars eventuella misstag.

Utgångspunkt ska tas i Strängnäs kommuns vision "tillsammans och med invånarnyttan i fokus, skapar vi framtidens hållbara kommun i hjärtat av Mälardalen." I regeringsformen⁵ framgår att "... andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet." Tjänstemannaorganisationen är därmed skyldig att agera sakligt och opartisk.

För att få frågeställningar belysta ur flera perspektiv behövs en bred delaktighet i datainsamling och analys. Barnkonsekvensanalys kommer också att göras. För att ytterligare bredda utredningens perspektiv kommer en extern projektledare

⁵ Regeringsformen. 1.Kapitlet 9 § (2010:1408).

tillika utredare att utses. Beslutet om vilka alternativ som slutligen kommer att presenteras för uppdragsgivaren tas sedan av utbildningschef och kommundirektör.

Den preliminära tidplanen

Juni

Utbildningschef och utredaren planerar uppdraget, vilket kan påverka tidsplanen nedan.

Augusti

V 33-35 Datainsamling via olika kanaler startar. Inbjudan till möten med olika intressenter är en del i detta.

September

V 36-37 Studiebesök vid goda exempel på inkluderande lärmiljöer sker av verksamhetens medarbetare.

V 38 Pedagogiska och ekonomiska analys och slutsatser. Förslag tas fram och konsekvensbeskrivs.

V 39 Underlag skickas till barn- och utbildningsnämnden och kommunstyrelsen

Tony Lööv
Utbildningschef